

Методичний коментар до теми “Факти і здогадки”

Сюрприз і підсумок водночас

Перед формувальним оцінюванням важливо налаштувати дітей так, щоб їм було цікаво відповідати на запитання, щоб вони сприймали оцінювання як ще один сюрприз, цікаву форму роботи, навчальну гру тощо.

Зробіть формувальне оцінювання цікавинкою місяця. Так, звичайно, це підсумок роботи за темою, але ми не ставимо і не отримуємо оцінок, не критикуємо, а визначаємо, що вийшло, а що ні, радімося. Ми озиремося, щоб показати самим собі що ми дізналися, чого цікавого ми навчилися. Ми маємо ще раз показати дітям, що здобуті знання знадобляться їм у житті. Діти розмірковують, що сподобалося, а що ні, що хочеться змінити, а що змінювати не варто.

У формувальному опитуванні немає прямих запитань, мета яких — перевірка знань та вмінь. Це ми робимо опосередковано за допомогою завдань, які показують, як дитина може використати знання. Ми звертаємо увагу на те, як діти оцінюють процес навчання, на їхню зацікавленість і прагнення працювати в команді тощо. Багато запитань допомагають учителю розв'язувати одразу кілька завдань.

Ви можете провести квест, який кожна дитина долатиме самостійно, але відчуватиме підтримку друзів — однокласників, учителя та батьків — відданих вболівальників. Протягом кількох уроків учні розв'язуватимуть завдання, об'єднані однією цікавою пригодою, відповідатимуть на запитання опитувальника, робитимуть поробки, виконуватимуть завдання у розмальовках тощо.

Це не означає, що підсумок буде несерйозним: просто ми обираємо цікаву дітям форму його проведення, створюємо ситуацію, коли діяльність захоплює, а для подолання труднощів виникає додаткова мотивація.

Розглянемо, як можна аналізувати відповіді учнів на запитання опитувальника.

Чи варто наполягати, щоб діти зазначали своє ім'я?

Не варто. Адже нам потрібні щирі відповіді, чесна і відверта розмова з дітьми.

Це питання довіри між педагогом, учнями та батьками. Якщо діти довіряють педагогу, певні, що педагог справді виконає свої обіцянки, знають, що батьки не сваритимуть за погані відповіді, то дитина відрекомендується так, щоб було зрозуміло, хто саме відповідав на запитання.

Тож певні висновки можна робити вже з першої відповіді.

Якщо ви проводите таке формувальне оцінювання вже вдруге, обов'язково порівняйте, як відрекомендувалися діти першого разу, і як — зараз. З'ясуйте, зросла чи зменшилася довіра до вас, зробіть висновки, поміркуйте, що і як саме варто змінити.

Яким джерелам інформації варто довіряти?

Особливістю цього опитувальника є те, що в ньому містяться здебільшого багатофункціональні запитання, які перевіряють здобуті знання та вміння, здатність використовувати знання у повсякденному житті, розв'язувати нестандартні завдання тощо.

Тому радимо неодмінно влаштувати обговорення таких запитань з усіма дітьми, вислухати їхні аргументи.

Перші запитання опитувальника не схожі на перевірку знань (принаймні діти не відчують цього — це швидше схоже на обмін думками), а насправді такими і є — ми бачимо, як діти засвоїли матеріал теми, як можуть використати його у повсякденному житті, адже в запитаннях наводимо звичні дітям джерела інформації, ставимо запитання, які час від часу в усіх виникають.

- Наскільки ти довіряєш фактам у газетах (казках, підручниках, телевізійних та радіоновидах, енциклопедіях, рекламі)?
- Чому варто довіряти більше: фактам чи здогадкам?
- Чи потрібні в житті здогадки?
- На якому розвороті підручника більше фактів?

Протягом вивчення теми ми так чи інакше порівнювали різні джерела інформації, розмірковували, чим факти відрізняються від здогадок, шукали факти навколо, робили припущення. А тепер поставили перед дітьми практичні запитання, які водночас і перевіряють їхні знання, і допомагають спрогнозувати, як діти можуть діяти.

Тож зверніть увагу на ці відповіді та обов'язково потім обговоріть, яким джерелам інформації варто довіряти, і поясніть чому. Це має бути вільний діалог із дітьми, обмін думками, під час якого вони засвоюють певні моделі поведінки.

- Чи знаєш ти, як на ці запитання відповіли твої друзі?

Це запитання допомагає не лише побачити, як діти комунікують, а й з'ясувати їхній інтерес до попередніх запитань, адже нецікаве дітям обговорюватимуть. А можливо, саме це запитання і зможе привернути увагу дітей та ініціювати обговорення важливих запитань.

Пригадуємо та йдемо уперед

Наступний блок запитань допомагає дітям пригадати матеріал теми (див. завдання 4 на с. 38 підручника), закріпити знання, здивуватися та дізнатися цікаві факти про слонів. Адже фотографія неодмінно зацікавить дітей, а у висловлюваннях до неї є факти, про які діти можуть не знати.

- Які факти приховує ця фотографія?

У відповідях дітей педагог побачить їхні практичні вміння, чи вміють вони самостійно розмірковувати, приймати рішення, розв'язувати нестандартні завдання, чи цікавляться життям тварин, чи вміють шукати інформацію тощо.

А це нестандартні запитання, які допомагають поглибити знання дітей, подивитися на вивчене у незвичному ракурсі.

- Чи кожна фотографія приховує факти?
- Чи можуть здогадки перетворитися на факти?

Далі наведу запитання, які дають змогу звернути увагу на зміст слів української мови, побачити, наскільки важливо правильно вживати слова.

- Які слова можуть вказати на факт, а які — на здогадку?

- Познач здогадки.
- Де факти, а де здогадки?

Важливо знати!

Звертаємося до тем, які розглядали багато разів іще з дитячого садка. Це водночас і зовсім не зайве нагадування про важливі речі, і пропедевтика. Адже в наступній темі ми знову говоритимемо про особисту інформацію та з'ясовуватимемо, чому її неодмінно треба тримати в секреті.

- Яка інформація найсекретніша?

Неодмінно обговоріть відповіді на це запитання під час ознайомлення з коміксом “Дохвалилася” (див. с. 89 підручника), аргументуйте, чому відповідь має бути саме такою.

Наступне запитання є своєрідним практичним підсумком обговорення завдань на с. 45–46 підручника, дає змогу учням обрати кілька дій.

- Що ти робитимеш, якщо заболить горло?

Важливо під час обговорення з'ясувати послідовність дій, запропонувати дітям додати власні варіанти, спонукати поділитися власним досвідом, пояснити, які варіанти обирати не варто і чому.

Підсумки теми й погляд у майбутнє

Останній блок запитань дає змогу прислухатися, що обговорюють діти вдома з батьками, побачити, наскільки учні зацікавилися курсом “Я досліджую світ”.

- Про що ти вже розповів/розповіла батькам?
- Які сторінки підручника тебе найбільше зацікавили?
- Які оповідання Валентини Табур тобі сподобалися?
- Чи здогадуєшся ти, якою буде тема наступного місяця?
- Чи хочеш ти прочитати й інші оповідання Валентини Табур?

Запитання “Які оповідання Валентини Табур тобі сподобалися?” допоможе з'ясувати, наскільки діти були уважними, заповнюючи анкету, а також під час уроків, адже це запитання-пастка: не всі названі оповідання реально існують. Отже, помилка може бути важливішою, ніж на перший погляд.

Зверніть увагу на те, що на запитання “Які сторінки підручника тебе найбільше зацікавили?” цього разу можна обрати кілька варіантів відповіді (в аналогічному запитанні [опитувальника для теми 1 “Зміни”](#) діти могли обрати лише один розворот). Велика кількість обраних сторінок може показати вам, чи вміють діти визначати пріоритети. А можливо, курс “Я досліджую світ” — їхній улюблений. Тож відповідь на це запитання покаже, на що варто звернути увагу, а з'ясувати справжню причину допоможе педагогічна майстерність.

Наступні запитання допоможуть з'ясувати бажання дітей і підбити підсумок відповідей на запитання опитувальника, а також іще раз перевірити, чи розуміють діти різницю між фактами та здогадками.

- Я хочу, щоб наступного місяця було більше...
- Ти повідомив/повідомила мені більше фактів чи здогадок?

І, звичайно, якщо перші теми зацікавили, то в учнів виникне бажання підглянути, щоб дізнатися, якою буде наступна тема. Або ж вони чекатимуть на сюрприз!